

Taloustieteen nykytilasta

■ Pertti Kallioniemi

Vesa Kannianen kritisoi (*Tieteessä Tapahtuu 3/2009*) varsin voimakkaasti Jussi Ahokkaan ja Lauri Holapan kirjoitusta (*Tieteessä Tapahtuu 2/2009*). En koe olevani pätevä kommentoimaan Friedman–Keynes-keskustelua, mutta haluaisin kuitenkin esittää muutaman huomion näin kansantaloustieteen perustutkinto-opiskelijan näkökulmasta.

Luin professori Kannianen vastinetta vähän hämmentyneenä. Hän hylkää Ahokkaan ja Holapan esittämän kritiikin pääasiassa kiistämällä sen esittäjien pätevyyden toteamalla: ”Puhe-oikeus tieteen sisältöön on hankittu, kun on astunut sisään tieteen maailmaan hankkimalla alan tutkija- ja metodikoulutuksen ja kun on tuottanut tieteellisiä julkaisuja.” Koska Ahokkaalla ja Holapalla ei ole suuria tieteellisiä meriittejä, ei heillä voi olla mitään järkevää sanottavaa myöskään kansantaloustieteen tilasta. Käsitys vaikuttaa erikoiselta.

Käsittäakseni taloustieteessäkin argumentit ovat itsenäisiä ja niitä arvioidaan sellaisinaan – ilman ennakkokäsityksiä niiden esittäjästä. Mikäli Kannianen kokee hänelle esitetyn kritiikin puutteelliseksi, tulisi hänen esittää vasta-argumentteja, eikä paukuttaa rintaansa listaamalla omia suorituksiaan. Tämä ainoastaan tukahduttaa keskustelua. Ylipäätään vaatimus puhe-oikeuden rajaamisesta tuntuu vielä kummallisemmalta, kun ottaa huomioon keskustelun kontekstin. Eikö tieteen ideana ole edistyä nimenomaan keskustelun kautta? Mielestäni keskustelua eri tieteen suuntien perusteista ja perusteluista käydään pikemminkin liian vähän. Itse koin Kannianen elitismien ja auktoriteettiuskon vieraannuttaviksi. Ikään kuin ne, joita ei kansantaloustieteen jatkokoulutusseminaareissa ole vihitty ”oikeaan tietoon”, eivät olisi kelvollisia ottamaan osaa taloustieteelliseen keskusteluun.

Kannianen kertoo, ettei tunne yhtään diplomi-insinööriä, joka kykenisi lukemaan ja arvioimaan taloustieteellisiä artikkeleita. Kansantaloustieteen kehittyneet metodit eivät kuitenkaan

ole pelkästään ylpeyden aihe. Mikäli kansantaloustiede keskittyy liiaksi metodikysymyksiin, vaarana on, että se degeneroituu jonkinlaiseksi abstraktiksi älylliseksi peliksi, jossa pieni piiri aiheeseen perehtyneitä tutkijoita yrittää tehdä toisiinsa vaikutuksen kehittämällä aina vain spesifimpejä, mutta merkityksettömiä sovelluksia. Tällöin uhkaa unohtua se, minkä pitäisi kaikeksi olla kansantaloustieteen tarkoitus: pyrkimys ymmärtää ihmistä ja yhteiskuntaa. Kaikki kunnia matemaatikoille ja luonnontieteilijöille, mutta yhteiskuntatutkimuksessa tarvitaan muunkinlaisia ominaisuuksia.

Kansantaloustiede on toki kaikista yhteiskuntatieteistä menetelmällisesti edistynein, mutta yhtä vähän ns. kova tiede (vrt. fysiikka) kuin muutkaan yhteiskuntatieteet. Toisin kuin muissa yhteiskuntatieteissä, kansantaloustieteessä on käsittäakseni varsin vähän pohdittu kansantaloustieteellisen tiedon luonnetta. Mitä me ekonomistit oikeastaan voimme sanoa maailmasta tietävämmet? Miksi ylipäätään jaetaan Nobeleita yhteiskuntatieteelle, jossa ei ole mitään lopullisia totuuksia? Jokaisella ekonomistilla on ajattelussaan ideologisia lähtökohtia ja piilotettuja premissejä, jotka vaikuttavat siihen, miten hän yhteiskunnallisiin kysymyksiin suhtautuu. Näiden problematisointia en ole ainakaan suomalaisessa keskustelussa havainnut.

Professori Kannianen määrittelee tieteen sellaiset tutkimukset, joilla saadaan puheaikaa kansainvälisissä konferensseissa sekä onnistuneita julkaisuja arvostettuihin lehtiin. Totta onkin, että tiede on aina sitä, minkä tiedeyhteisö tieteenä kokee. Mielestäni tämä on kuitenkin huono argumentti käytäessä keskustelua jonkin teorian totuudellisuudesta. Ottamatta kantaa käsiteltynä asiaan, täytyy todeta, että tieteen historia on täynnä tapauksia, joissa merkittävät ajatukset ovat herättäneet suurta vastarintaa, eikä niitä ole otettu vakavasti. Konferenssit ja journalit ovat kuitenkin viime kädessä vain tieteen idean vaillinaisia ilmentymiä, joiden mahdollisuuk-

siin tulee suhtautua terveen kriittisesti. On mielestäni perusteltua ajatella, että ne tutkimukset, jotka sotivat kansantaloustieteilijöiden alakulttuurin ideologisia taustaoletuksia vastaan, saavat vähemmän tilaa konferensseissa ja julkaisuissa.

Menetelmähannointi sekä vaatimus taloustieteellisen keskustelun rajaamisesta harvojen

ja valittujen oikeudeksi ovat omiaan estämään meitä huomaamasta sitä, ettei yhteiskuntatieteen keisarillakaan aina ole vaatteita.

Kirjoittaja on kansantaloustieteen ja valtio-opin perustutkinto-opiskelija Jyväskylän yliopistossa.